



สภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
State and Guidelines for Participation in Academic Administration of Teachers
Under Buriram Primary Educational Service Area Office 2

จิवालักษณ์ พินิจนาม

กิติวัชร ถ้วยงาม

กระพั่น ศรีงาน

คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Jiwalak Pinitnam

Kitiwat Thauyngam

Kraphan Sri-ngan

Faculty of Education, Program in Educational Administration, Buriram Rajabhat University

Email: 670426021033@bru.ac.th

รับบทความ: 27 เมษายน 2569; แก้ไขบทความ 23 พฤษภาคม 2569; ตอรับบทความ: 25 พฤษภาคม 2569

Received: April 27, 2026; Revised: May 23, 2026; Accepted: May 25, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา และ 2) แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูจำนวน 331 คน ได้มาโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกนและการสุ่มแบบแบ่งชั้น และกลุ่มเป้าหมายสำหรับการสัมภาษณ์ จำนวน 7 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D.= 0.49) 2) แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีทั้งสิ้น 74 แนวทาง แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูมุ่งเปลี่ยนบทบาทครูจากผู้รับคำสั่งมาเป็นผู้มีส่วนร่วมในทุกกระบวนการบริหาร โดยแนวทางที่ควรดำเนินการเร่งด่วน ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ครูร่วมกำหนดหลักสูตรจากล่างขึ้นบน การวัดผลตามสภาพจริงด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อลดภาระเอกสาร การบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใส และการกระจายงานอย่างเป็นธรรมควบคู่กับการสร้างแรงจูงใจ ต่อมาควรส่งเสริมการพัฒนาตนเองรายบุคคลแบบพี่เลี้ยงและสร้างเครือข่ายภายนอกเพื่อเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้เพื่อให้ครูรู้สึกว่าเป็นเป้าหมายของสถานศึกษาคือเป้าหมายเดียวกันกับความก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม; การบริหารงานวิชาการ; ครู; สถานศึกษา

Abstract

The purposes of this study were to examine 1) the current state of teachers' participation in academic administration in schools, and 2) guidelines for enhancing teachers' participation in academic administration in schools. A mixed-methods research design was employed. The sample consisted of 331 teachers, selected using the Krejcie and Morgan table with stratified random sampling, while 7 key informants were purposively selected for interviews. Research instruments included a questionnaire with a reliability coefficient of .95 and a semi-structured interview form. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings revealed that 1) the overall current state of teachers' participation in academic administration was at a high level ($\bar{X} = 4.23$, S.D.= 0.49). 2) A total of 74 guidelines were proposed regarding participation in decision-making and implementation. The guidelines aimed to shift teachers' roles from passive recipients to active participants in all administrative processes. Priority guidelines included enabling teachers to collaboratively determine curricula in a bottom-up approach, implementing authentic assessment through digital technology to reduce documentation burdens, managing budgets transparently, and distributing workloads fairly alongside motivation-building measures. Subsequent guidelines emphasized individualized professional development through mentoring and building external networks to expand learning opportunities, particularly in small schools, with the ultimate goal of aligning institutional objectives with teachers' own professional advancement.

Keywords: Participation; Academic Administration; Teachers; Educational Institutions

บทนำ

สังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งในด้านสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ล้วนมีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่แต่ละประเทศจำเป็นต้องปรับตัวให้ประเทศของตนสามารถที่จะพัฒนาก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศได้ ผู้เรียนต้องปรับตัวให้ทันโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความรู้ ซึ่งโรงเรียนให้ความสำคัญด้านงานวิชาการเป็นอย่างยิ่ง สถานศึกษาจึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีการประสานงานทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษาเพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาอย่างเต็มกำลัง การมีส่วนร่วมในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการเปิดโอกาสให้ ผู้บริหาร คณะครู บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือแก้ปัญหาของสถานศึกษาร่วมกัน ส่งผลต่อการขับเคลื่อนให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2554, หน้า 64)

งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา เป็นกระบวนการจัดการที่มุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาและเป้าหมายของสถานศึกษา โดยครอบคลุมตั้งแต่

การวางแผนหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การนิเทศและประเมินผล ตลอดจนการส่งเสริมและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้ความรู้ ความสามารถ และภาวะผู้นำในการบูรณาการทรัพยากร บุคลากร และนโยบายให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้งานด้านวิชาการถือว่าเป็นหัวใจสำคัญหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษาส่วนงานอื่น ๆ เป็นงานที่มาสสนับสนุนวิชาการให้มีคุณภาพ งานวิชาการจึงไม่ใช่เพียงแต่ให้นักเรียนอ่านออก เขียนได้ ทำเลขเก่งเท่านั้น แต่หมายถึงการดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์, 2562, หน้า25) เนื่องจากเป็นกลไกหลักที่ขับเคลื่อนคุณภาพผู้เรียนและพัฒนาสังคมโดยรวม ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วย เจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการโดย อิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งวัดปัจจัยเกื้อหนุน การพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561, หน้า6) งานวิชาการเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดจน การประเมินผลให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2566, หน้า7)

หลักการมีส่วนร่วมเป็นแนวคิดที่มุ่งเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการคิด ตัดสินใจ รับผลประโยชน์ และปฏิบัติร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดความยอมรับร่วมกันในองค์กร การมีส่วนร่วมช่วยสร้างความรู้สึกรับเป็นเจ้าของและความผูกพันต่อภารกิจ ทำให้บุคลากรเกิดความรับผิดชอบร่วมในการบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความร่วมมือ และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรไปพร้อมกัน จึงนับเป็นกลไกที่ทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ทำให้โรงเรียนมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจน การวัดผลและประเมินผล รวมทั้งเป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นเทคนิคหนึ่ง ที่ผู้บริหารนิยมใช้ในการจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ จึงกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาปัญหาและตัดสินใจร่วมกัน รวมถึงร่วมรับผิดชอบในการบริหารงานบางอย่าง โดยมุ่งเน้นหลักการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาองค์กรหรือสถานศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุด (ธีระ รุญเจริญ, 2563, หน้า42) การมีส่วนร่วมได้รับความนิยมในการบริหารการศึกษาได้ว่าจะมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาร่วมกันคิด วางแผน ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันตรวจสอบ รับผิดชอบ และร่วมกันแก้ไขปัญหา การที่นำการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในสถานศึกษายังส่งผลทำให้ การบริหารสถานศึกษาดำเนินไปด้วยความราบรื่น (ธิญาดา ภัคธนาภิญโญ, 2565, หน้า 8-9)

ครูมีส่วนร่วมสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นงานด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน งานวิจัย การนิเทศ การประกันคุณภาพ การวัดและประเมินผลรวมทั้งติดตามผล ตลอดจนเรื่องของการเรียนการสอนรวมถึงการพัฒนาผู้สอนตลอดจน การดำเนินกิจการของสถานศึกษา จะต้องเป็นไปตามหลักสูตร ครูต้องมีความรู้และความเข้าใจตลอดจนทราบถึงขอบเขตของงานแต่ละงาน ต้อง

ให้ความสำคัญกับทุกงาน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมทุกระยะ ด้วยการเพิ่มรายวิชาใหม่ที่มีเนื้อหาสาระทันสมัย เพื่อให้เกิดผลกับผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งจะเห็นได้ว่างานทางด้านวิชาการเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพราะจะเกี่ยวข้องกับครูหรือผู้สอนในทุก ๆ ด้าน (รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ, 2566, หน้า 78)

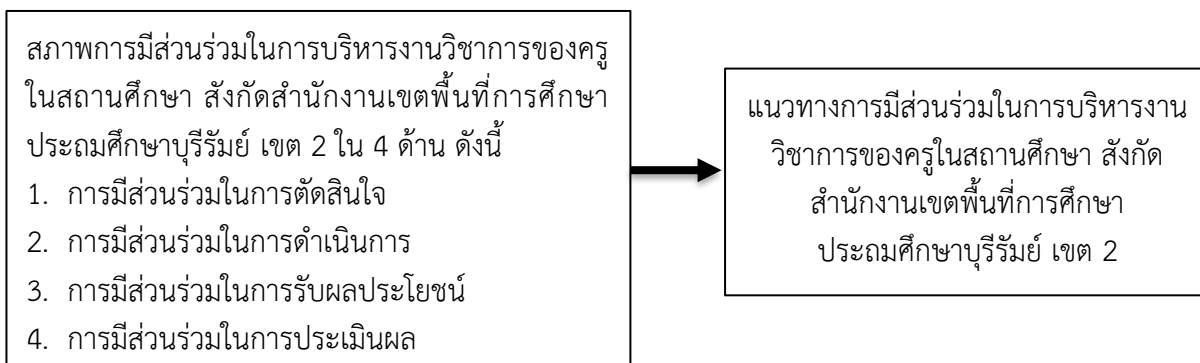
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เป็นองค์กรแห่งคุณภาพ พัฒนาการศึกษาด้วยนวัตกรรมสู่ความเป็นเลิศที่ยั่งยืน เพื่อให้เด็กในแต่ละพื้นที่ได้รับการพัฒนาและบริการทางการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ และยิ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนการศึกษา ที่มุ่งเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกภาคส่วน มุ่งกระจายโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมบนพื้นฐานที่เข้มแข็งและมีความรู้โดยจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีหน้าที่ ในการบริหารจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำหลักการ การมีส่วนร่วม โดยให้ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2, 2568, หน้า81) สถานศึกษายังเผชิญกับด้านอัตรากำลังบุคลากรที่มีจำนวนจำกัด ส่งผลให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาต้องรับผิดชอบภาระงานในปริมาณมาก จึงเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาสถานศึกษา ตลอดจน การส่งเสริมความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในองค์กร จึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง (อัมพร ทองไชย, 2558, หน้า2-3) ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษายังไม่บรรลุตามที่คาดหวัง และยังไม่มีการศึกษาการมีส่วนร่วมเชิงลึกในบริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ปีการศึกษา 2567 มีค่าเฉลี่ยการสอบ O-NET ต่ำกว่าปีการศึกษา 2566 ร้อยละ 15.7 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา 2560, น. 136)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เพื่อศึกษาการบริหารงานทางวิชาการเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 และเพื่อจะได้แนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย
ที่มา : ผู้วิจัยสังเคราะห์

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 2,352 คน จำนวน 227 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2, 2568, หน้า 12)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 331 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 608-610; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 43) และใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แบ่งสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ออกเป็น 5 อำเภอ ใช้อำเภอเป็นหน่วยในการสุ่ม โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60 ของสถานศึกษาแต่ละขนาด จากนั้นทำการสุ่มด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลาก จะได้ 3 อำเภอ

2.2 จากจำนวนสถานศึกษาแต่ละอำเภอ จำแนกสถานศึกษา ออกเป็นกลุ่มย่อยตามขนาดสถานศึกษาแต่ละอำเภอ คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นกลุ่มย่อยในลักษณะชั้นภูมิ ใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยในการสุ่ม โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 40 ของสถานศึกษาในแต่ละขนาด จากนั้นทำการสุ่มด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลาก จะได้สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 33 แห่ง สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 32 แห่ง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 1 แห่ง รวมทั้งสิ้น 66 แห่ง

2.3 กำหนดกลุ่มตัวอย่างของครูโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน ได้ครู จำนวน 331 คน จากจำนวนสถานศึกษาแต่ละขนาด สุ่มกลุ่มตัวอย่างครูกระจายไปตามขนาดสถานศึกษาต่าง ๆ ตามสัดส่วนด้วยการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลาก

3. กลุ่มเป้าหมาย ผู้ให้ข้อมูลแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 7 คน ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

3.1. ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

3.1.1 มีประสบการณ์ ในตำแหน่งไม่ต่ำกว่า 10 ปี

3.1.2 วุฒิการศึกษาปริญญาโท ขึ้นไป

3.2. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน มาจากผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง 1 คน และผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ 1 คน โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

3.2.1 มีประสบการณ์ ในตำแหน่งไม่ต่ำกว่า 10 ปี

3.2.2 วุฒิการศึกษาปริญญาโท ขึ้นไป

3.2.3 เป็นผู้มีความดีเด่นประสบความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ รางวัลผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่นระดับชาติ (OBEC Awards), รางวัลผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น หนึ่งแสนครูดี, รางวัลครูดีของแผ่นดิน (ประเภทผู้บริหาร) และผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่นระดับเขตพื้นที่การศึกษา

3.3. ครู จำนวน 3 คน มาจากครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก 1 คน ครูในสถานศึกษาขนาดกลาง 1 คน และครูในสถานศึกษาขนาดใหญ่ 1 คน โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

3.3.1 ประสบการณ์การทำงานวิชาการไม่ต่ำกว่า 5 ปี

3.3.2 เป็นผู้มีความดีเด่นประสบความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ รางวัลครูผู้สอนดีเด่นระดับชาติ (OBEC Awards), รางวัลหนึ่งแสนครูดี, รางวัลครูดีของแผ่นดิน และรางวัลครูดีเด่นระดับเขตพื้นที่การศึกษา

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สอบถามเกี่ยวกับขนาดสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม ที่มีลักษณะข้อมูลประเภทมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการดำเนินการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จะให้ค่าน้ำหนักของแบบสอบถามตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของของลิเคิร์ท แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังนี้

5 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ได้จากผลการวิจัย โดยผู้วิจัยเลือกประเด็นคำถามจากการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 ด้าน มากำหนดเป็นประเด็นในการตั้งคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์

5. ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

5.1 ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสร้างข้อคำถามของแบบสอบถามตามค่านิยมศัพท์เฉพาะ และนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถาม เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถามและหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index Of Item Objective Congruence: IOC) พบว่ามีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 48 ข้อ โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

5.2 ปรับปรุงและแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากทั้งหมด 3 โรงเรียน และนำแบบสอบถามที่ได้จากการทดลองใช้ (Try-out) มาวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) หากได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ กับคะแนนรวมสูงกว่าค่าวิกฤตที่มีค่าตั้งแต่ .306 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561, หน้า73) พบว่า แบบสอบถามสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.30-0.80 และค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค โดยหากได้ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .70 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561, หน้า86) พบว่า แบบสอบถามสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

5.3 ศึกษาผลการวิจัยการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ โดยเลือกด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 ด้าน มากำหนดเป็นประเด็นในการตั้งคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ แล้วร่างแบบสัมภาษณ์ นำร่างแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข ปรับปรุงและแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 ผู้วิจัยยื่นคำร้องต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อให้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม โดยส่งหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พร้อมแบบสอบถาม

6.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม จนครบตามจำนวนสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งกำหนดเวลารับคืนแบบสอบถาม เพื่อให้สามารถติดตามการตอบกลับของสถานศึกษาแต่ละแห่งได้ครบถ้วน

6.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยแนบ QR Code และ Link ตอบแบบสอบถามในรูปแบบ Google Form ด้วยการแยก QR Code และ Link จำนวน 1 ชุด / 1 สถานศึกษา จนครบตามจำนวนสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยติดตามทางออนไลน์ ผู้วิจัยได้รับการตอบกลับแบบสอบถามในรูปแบบ Google Form ได้ครบทั้ง 331 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

6.4 ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้จัดบันทึกการสัมภาษณ์ และทำการบันทึกเสียง โดยขออนุญาตการบันทึกเสียงต่อผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะสรุปความคิดเห็นในแต่ละด้านทันทีที่จบการสัมภาษณ์ในแต่ละด้านเมื่อการสัมภาษณ์สิ้นสุดลง ผู้วิจัยจะสรุปอีกครั้ง

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับน้อยที่สุด

7.2 แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) หรือการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปมาน (Inductive Method) ด้วยการนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาเรียบเรียง โดยจัดหมวดหมู่ข้อความหรือประโยคที่มีความหมายในลักษณะเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน แตกต่างกัน และสัมพันธ์กันมาหาข้อสรุปเป็นแนวทาง

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา สภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการของครู ในสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		การแปล ความหมาย	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.18	0.51	มาก	4
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	4.20	0.49	มาก	3
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.36	0.48	มาก	1
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.21	0.48	มาก	2
รวมเฉลี่ย	4.23	0.49	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าสภาพการมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D.= 0.49) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.36$, S.D.= 0.48) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.21$, S.D.= 0.48) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{X} = 4.20$, S.D.= 0.49) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.18$, S.D.= 0.51) ตามลำดับ

2. ผลแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ได้แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ได้แนวทาง ดังนี้ แนวทางการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สถานศึกษาเปลี่ยนผ่านจากระบบสั่งการจากบนลงล่างสู่กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยเปิดให้ครูมีบทบาทเป็นผู้ร่วมกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาหลักสูตร ผ่านการยกร่างตามความเชี่ยวชาญเฉพาะบุคคลและกระบวนการประชาพิจารณ์ เพื่อให้ครูรู้สึกเป็นเจ้าของหลักสูตรร่วมกัน แนวทางการมีส่วนร่วมในการดำเนินการสถานศึกษาสร้างพื้นที่สื่อสารที่ปลอดภัยทั้งในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้ครูสามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานวิชาการได้อย่างเต็มที่ โดยส่งเสริมการทำงานเป็นทีม กระจายบทบาทตามความถนัด และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ทุกฝ่ายรู้สึกมีคุณค่าและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง แนวทางการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ผู้บริหารใช้ผลสำเร็จของงานเป็นเกณฑ์พิจารณาความดีความชอบอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อสร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ พร้อมจัดระบบสนับสนุนสื่อนวัตกรรมและพัฒนาทักษะเทคโนโลยีให้ครูเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง รวมถึงสร้างบรรยากาศที่ครูรู้สึกมีคุณค่าและผูกพันกับสถานศึกษาผ่านการยกย่องเชิดชูเกียรติและการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อตนเองโดยตรง แนวทางการมีส่วนร่วมในการประเมินผลสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูร่วมกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความสำเร็จ พร้อมแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินที่มีครูเป็นส่วนหนึ่งเพื่อติดตามผล วิเคราะห์ และวางแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรสร้างพื้นที่ให้ครูสะท้อนข้อเสนอแนะได้อย่างปลอดภัย และขยายบทบาทครูให้มีส่วนร่วมในการประเมินความคุ้มค่าด้านทรัพยากรและงบประมาณมากขึ้น แทนการมองว่าเป็นอำนาจของผู้บริหารแต่เพียงผู้เดียว

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูร่วมวิเคราะห์ปัญหาหลักสูตร กำหนดแนวทางวิจัย และร่วมตัดสินใจด้านการนิเทศและการแนะแนว สอดคล้องกับแนวคิดของพิชา ถั่วพรหม (2563, หน้า103-105) ที่กล่าวว่าครูมีส่วนร่วมในการจัดทำปฏิทินและกรอบกิจกรรมประจำปี

อย่างไรก็ตาม การกำหนดเป้าหมายร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมยังเป็นความท้าทาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gemechu (2014, pp. 53-55) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วิลรัตน์ ธรรมวงศ์ (2566, หน้า119-120) ที่กล่าวว่าครูยังมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อย และควรได้รับการส่งเสริมมากขึ้น

1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก มีการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ประสานความร่วมมือกับองค์กรภายนอก และเปิดรับข้อเสนอแนะจากครู สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยุทธ บุญเต็ม (2564, หน้า241-243) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Emordi and Namani (2020, p. 117) ที่กล่าวว่า เน้นรักษาระดับการมีส่วนร่วมให้สูงเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหาร ทั้งนี้ การกระจายงานอย่างเป็นธรรมยังต้องพัฒนา และควรสร้างแรงจูงใจเพิ่มขึ้น ตามที่งานวิจัยของ วิลรัตน์ ธรรมวงศ์ (2566, หน้า119-120) แนะนำ

1.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารใช้ผลสำเร็จเป็นเกณฑ์พิจารณาความดีความชอบ สร้างความภาคภูมิใจ และพัฒนาทักษะด้านสื่อเทคโนโลยี สอดคล้องกับแนวคิดของ พินา ถั่วพรหม (2563, หน้า105-106) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dondero (2006, p. 1647-A) ที่กล่าวว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจช่วยเพิ่มขวัญกำลังใจและความพึงพอใจ อย่างไรก็ตาม ยังต้องพัฒนาระบบสนับสนุนสื่อนวัตกรรมให้ครูเข้าถึงได้ทั่วถึงยิ่งขึ้น

1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมาก มีการติดตามความก้าวหน้าสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ครูสะท้อนข้อเสนอนะ และร่วมประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยยุทธ บุญเต็ม (2564, หน้า241-243) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลรัตน์ ภาวนนตรี (2564, หน้า161-166) อย่างไรก็ตาม ครูยังมีส่วนร่วมน้อยในการประเมินความคุ้มค่าด้านงบประมาณ เนื่องจากมักถูกมองว่าเป็นอำนาจของผู้บริหาร และควรแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินอย่างต่อเนื่อง ตามที่งานวิจัยของ วิลรัตน์ ธรรมวงศ์ (2566, หน้า120-121) เสนอนะ

2. ผลจากการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า แนวทางด้านการวางแผนและพัฒนาหลักสูตร เน้นการเปลี่ยนบทบาทครูจากผู้รับคำสั่งเป็นผู้ร่วมกำหนดทิศทาง สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยุทธ บุญเต็ม (2564, หน้า241-244) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลรัตน์ ภาวนนตรี (2564, หน้า159-162) ที่กล่าวว่า การวิเคราะห์ SWOT เป็นจุดเริ่มต้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Raymond (2024, p. 61) ที่เน้นการสร้างวัฒนธรรมความไว้วางใจในโรงเรียน แนวทางด้านกระบวนการเรียนรู้และนวัตกรรมใช้แผนพัฒนาตนเองเป็นฐานและการนิเทศเชิงรุกแบบกัลยาณมิตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ พินา ถั่วพรหม (2563, หน้า105-106) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dondero (2006, p. 1647-A) ที่พบว่าการให้อิสระแก่ครูในการตัดสินใจช่วยเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร แนวทางด้านการวัดผลและประกันคุณภาพ มอบอำนาจให้ครูออกแบบเครื่องมือวัดผลเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พินา ถั่วพรหม (2563, หน้า106) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรสิทธิ์ ดิบุรณ์ (2565, หน้า69-70) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลรัตน์ ธรรมวงศ์ (2566, หน้า166) ที่เสนอให้มีคณะกรรมการประเมินอย่างต่อเนื่อง แนวทางด้านการบริหารทรัพยากรและงบประมาณ ยึดหลักความโปร่งใสและสร้างความร่วมมือกับองค์กรภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยยุทธ บุญเต็ม (2564, หน้า241-244) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Raymond (2024, p. 61) ชี้ให้เห็นว่าความท้าทายสำคัญของโรงเรียน คือ การขาดทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับครูผู้นำในการสร้างผลงานที่มีความหมาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลรัตน์ ภาวนนตรี (2564, หน้า159-166) ที่

เสนอแนวทางการประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนกับหน่วยงานอื่นเพื่อปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษา แนวทางด้านการบริหารงานบุคคล ใช้หลักธรรมาภิบาลในการกระจายงานและสร้างแรงจูงใจด้วยเกียรติยศ และความสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dondcro (2006, p. 1647-A) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Emordi and Namani (2020, p.117) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมลรัตน์ ธรรมวงศ์ (2566, หน้า162-163) ที่เน้นการสร้างระบบที่เป็นธรรมและเท่าเทียมเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของครูอย่าง ยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

สภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ชี้ให้เห็นว่าการยกระดับคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืนต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างจากโครงสร้างอำนาจแบบสั่งการจากบนลงล่าง มาสู่การกระจายอำนาจสู่ครูในทุ กมิติงานวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การบริหารทรัพยากร และการบริหารบุคคล สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับคุณภาพการมีส่วนร่วมคือ การมีส่วนร่วมที่แท้จริงไม่ใช่เพียงการ เพิ่มกิจกรรมหรือการประชุม แต่ต้องสร้าง “พื้นที่ปลอดภัย” ทางการสื่อสารและปลูกฝังให้ครูรู้สึกเป็นเจ้าของ เป้าหมายของโรงเรียนร่วมกัน ซึ่งเป็นเงื่อนไขทางจิตวิทยาองค์กรที่ขาดไม่ได้ผลลัพธ์ปลายทางที่มุ่งหวังคือการ พัฒนาควบคู่กันอย่างบูรณาการระหว่างหลักธรรมาภิบาล แรงจูงใจของครู และคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งทั้งสาม ส่วนนี้ต้องเสริมซึ่งกันและกันจึงจะนำไปสู่การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืนได้อย่างแท้จริง



แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย
ที่มา: ผู้วิจัยสังเคราะห์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การกำหนดเป้าหมายงานวิชาการร่วมกับครูอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดเวทีประชุมวางแผนงานวิชาการประจำปีที่เปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมกำหนดเป้าหมายโดยใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์และสภาพปัญหาที่แท้จริงเป็นฐาน พร้อมส่งเสริมกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และพัฒนาระบบสารสนเทศที่ครูเข้าถึงได้สะดวก เพื่อให้การตัดสินใจมีฐานข้อมูลรองรับและครูรู้สึกเป็นเจ้าของเป้าหมายร่วมกัน

1.2 การกระจายงานให้ครูทุกกลุ่มอย่างเป็นธรรมและเหมาะสมกับศักยภาพโดยไม่เลือกปฏิบัติ สถานศึกษาควรจัดทำระบบสำรวจความสมัครใจและความเชี่ยวชาญของครูก่อนมอบหมายงาน กำหนดหลักเกณฑ์การมอบหมายงานที่โปร่งใสผ่านความเห็นชอบของที่ประชุมครู และจัดให้มีการหมุนเวียนงานตามความเหมาะสม เพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดภาวะภาระงานหนักเกินไป

1.3 การอำนวยความสะดวกให้ครูในการใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาสถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณด้านสื่อนวัตกรรมให้เพียงพอ สร้างเครือข่ายแบ่งปันสื่อระหว่างโรงเรียน จัดอบรมพัฒนาทักษะเทคโนโลยีโดยใช้แผนพัฒนาตนเองเป็นฐาน และสร้างระบบยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่สร้างสรรค์นวัตกรรมการสอนดีเด่น เพื่อสร้างแรงจูงใจในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

2.2 ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

2.3 ควรศึกษาพฤติกรรมศึกษาเกี่ยวกับวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). นโยบายและการแนะแนวการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ไกรสิทธิ์ ดิบุณย์. (2565). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนเอกชนกลุ่มเนินพระ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- จรัส อติวิทยากรณ์. (2554). หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). ทวีพริ้นท์ (1991).
- ชัยยุทธ บุญเต็ม. (2560). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอพิบูลมังสาหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.



- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2561). การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 8). ตักสิลาการพิมพ์.
- ธิญาตา ภัคธนาภิญโญ. (2565). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา. วารสารนวัตกรรมการบริหารการศึกษา, 1(1), 8–9.
- ธีระ รุญเจริญ. (2563). ความเป็นผู้นำทางการศึกษา. ข้าวฟ่าง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). ตักสิลาการพิมพ์.
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2562). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. มินเซอร์วิส ซัพพลาย.
- พิชา ถั่วพรหม. (2563). การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2566). การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในวิถีชีวิตใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 2). เทมการพิมพ์.
- วิมลรัตน์ ธรรมวงศ์. (2566). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- วีไลรัตน์ ภามนตรี. (2564). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. (2568). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2566-2570 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2568. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. (2560). รายงานประจำปี พ.ศ. 2560. สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา.
- อัมพร ทองไชย. (2558). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Dondero, G. (2006). *Leadership theory and practice*. The Dryden Press Pearson Education.
- Emordi, C., & Namani, M. (2020). *Teachers' participation in school administration and their job performance in public senior secondary schools in Delta State*. University of Benin.
- Gemechu, D. (2014). *The practices of teachers' involvement in decision-making in government secondary schools of Jimma Town* [Master's thesis, Jimma University].
- Raymond, K. A. (2024). *Distributed leadership practices of elementary and secondary school administrators in the state of Washington* [Doctoral dissertation, Western Washington University].